

מדריך קצר – ימי פורים ה'תשע"ח

עיקרי הדינים השכיחים מתענית אסתר עד שושן פורים

MEIR KOLTON

יום שישי ט"ו אדר שושן פורים

לבני ירושלים אין מקיימים מצוות פורים ביום י"ד, אלא שאין אומרים תחנון ומרבים בסעודה. מנהגי היום - הסדר כבאתמול (בפורים דפרזות).

ערים הישנות שספק מוקפות חומה (כמו חברון, חיפה, יפו, לוד, עכו, צפת): מקיימים מצוות פורים ביום י"ד, ובט"ו קוראים מגילה שוב ללא הברכות, ומקיימים גם את שאר המצוות בלי להרבות בהן. אין אומרים "ועל הניסים".

שאר הערים מצוות פורים רק ביום י"ד. וביום ט"ו אין אומרים תחנון, ונהגים בו קצת משה ושמחה, ואסורים הספד ותענית.

סעודת פורים – ערב שבת

סעודת פורים עושים לכתחילה בשחרית משום כבוד שבת. ואם אי אפשר, יש להתחיל קודם שעה עשירית. ובדיעבד אפשר לאכול גם אח"כ.

מי שמעוניין להמשיך את סעודת פורים לתוך השבת יש אפשרות של 'פורס מפה ומקדש' – ורק הבקי בדינים אלו יעשה זאת.

העובר ממקום למקום

בן ירושלים הנמצא בא' מערי הפרזות בליל וביום י"ד קורא את המגילה בי"ד וכן שאר מצוות היום. אם חזר לירושלים קודם עלות השחר של יום ט"ו, חייב שוב במצוות וללא ברכה.

בן עיר פרודה הנמצא בירושלים בי"ד וט"ו – דינו כבן ירושלים וקורא מגילה רק בט"ו.

בשאר מקרים יעשה שאלת רב.

יום חמישי י"ד אדר פורים

ראוי להימנע מאכילה קודם קריאת המגילה. המתקשה, וכן אשה המחכה לשמוע קריאת המגילה מבעלה, ניתן להקל בטעימת פירות/ירקות ושתייה. בשעת הדחק, ישאלו רב אם יכולים לאכול אף מזונות.

אין עובדים בפורים, "העושה אינו רואה סימן ברכה מאותה מלאכה". בעלי עסק – ישאלו רב.

שחרית

אין אומרים תחנון. בשמונה עשרה – "ועל הניסים", חצי קדיש, קריאת התורה – "ויבא עמלק" (כופלים את המילה "זכר", הראשונה בסגול, והשניה בצירה), קריאת מגילה, אשרי, ובא לציון, קדיש תתקבל, יהללו.

מי שלא שמע זכור יכוון לצאת בקריאת התורה "ויבא עמלק".

קריאת מגילה

מי שלא נתן מחצית השקל יתן לפני קריאת המגילה.

אין לחלוץ התפילין (דרש"י) עד אחר קריאת המגילה.

גם ביום מברכים "שהחיינו", ומכוונים גם על שאר מצוות היום.

מצוות היום

מקרא מגילה, משלוח מנות, מתנות לאביונים, משה ושמחה. (ראה פירוט בנפרד).

קודם הסעודה תפילת מנחה. בשמונה עשרה – "ועל הניסים".

מעריב לכתחילה זמן קריאת שמע עד חצות הלילה, ואם עבר ולא קרא זמנה כל הלילה.

ברכת המזון: שכח לומר ונזכר לפני שאמר את השם בברכת "על הארץ ועל המזון" – חוזר ומתחיל "ועל הניסים". נזכר לאחר שאמר את השם, יאמר לפני "הרחמן הוא יזכנו" "הרחמן הוא יעשה לנו ניסים כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, בימי מרדכי וכו'".

שו"ע סי' תרכ"ג ס"א. ורמ"א שם. סי' תרצ"ג ס"ב.

יום רביעי י"ג אדר ליל פורים

לובשים בגדי שבת בפורים, ומהערב לכבוד המגילה.

ראוי להימנע מאכילה קודם קריאת המגילה. המתקשה, וכן אשה המחכה לשמוע קריאת המגילה מבעלה, ניתן להקל בטעימת פירות/ירקות ושתייה. בשעת הדחק, ישאלו רב אם יכולים לאכול אף מזונות.

נהגו ללבוש פרצופים (=מסיכות) לפורים. ונעשה בעיקר ע"י קטנים.

ערבית

בשמונה עשרה – "ועל הניסים".

אחר שמונה עשרה – קדיש 'תתקבל'.

קריאת המגילה

אחרי קריאת המגילה אומרים "ואתה קדוש", הש"ץ אומר 'קדיש שלם' (בלי 'תתקבל'), "עלינו".

אחרי קריאת המגילה אומרים "ואתה קדוש", הש"ץ אומר 'קדיש שלם' (בלי 'תתקבל'), "עלינו".

גם בלילה מרבים קצת בשמחה ובסעודה.

להעיר, למגילה יש קדושה, ויש לנהוג בה כבוד, ולשטוף ידיים לפני הנגיעה בה.

דיני "ועל הניסים"

אומרים "ועל הניסים" בלילה וביום. בתפילה: שכח לומר, ונזכר לפני שאמר את השם בברכת "הטוב שמך" – חוזר ומתחיל "ועל הניסים". נזכר לאחר שאמר את השם – אינו חוזר.

יום רביעי י"ג אדר תענית אסתר

צום זה קל משאר צומות. מי שקשה לו לצום, ישאל רב.

אין שוטפים פה.

שחרית

לשליח ציבור – "עננו" אחרי ברכת "גואל ישראל". אמירת 'סליחות' בסדר התפילה – אחרי "כי אין עוזר". אבינו מלכינו הארוך, "ואנחנו לא נדע", קריאת התורה "ויחל משה".

מחצית השקל

מנהגינו שנותנים היום לפני מנחה ג' מטבעות של חצי שקל לצדקה.

מן הדין, חייבים רק אנשים מגיל עשרים, ויש אומרים מגיל י"ג.

מנהגנו לתת גם עבור כל בני הבית. והנהגים כן יש להמשיך כן מידי שנה. יש לחנך את הקטנים לתת מכספם הפרטי.

אין לתת מחצית השקל מכספי מעשר.

מרבים בצדקה – נוהגים לשער מה שהיה אוכל ביום התענית ליתן לעניים.

מנחה

אשרי, חצי קדיש, קריאת התורה "ויחל משה", הפטרה "דרשו ה' בהמצאו", יהללו, חצי קדיש.

שמונה עשרה – "עננו" בברכת "שמע קולנו", בחזרת הש"ץ – אחרי ברכת "גואל ישראל". ברכת כהנים. אין אומרים תחנון ואבינו מלכינו הארוך.

דברי כיבושין – אחרי מנחה

צאת הצום:

ירושלים – 18:03. תל אביב – 18:05. חיפה – 18:04. באר שבע – 18:05.

מקורות (לפי סדר ההלכות)

רמ"א סי' תרכ"ג. היום יום כ"ב מנ"א. ספר המנהגים עמ' 73. לוח כולל-חב"ד, ע"פ הרמ"א סי' תרצ"ד ס"א. משנ"ב סי' תרצ"ד ס"ה. מג"א סי' תרצ"ד ס"ק ג מהגהות מיימוניות, כף החיים שם ס"ק כז, 'דרכי חיים ושלום' סי' תתמ"ג. שיחת תענית אסתר תשמ"ט. שיחות קודש תשנ"ב ח"ב עמ' 788. משנ"ב סי' תרצ"ד ס"ק ג, ראה פסקי תשובות שם ס"ז. לוח כולל חב"ד

רמ"א סי' תרצ"ה ס"ב. קיצושו"ע סי' קמ"א ס"ד, ספר המנהגים עמ' 74, התועדויות תשמ"ח ח"ד עמ' 304. ע"פ משנ"ב סי' תרצ"ב ס"ק יד, כף החיים שם ס"ק לז. ראה שיחת תענית אסתר תשמ"ט. מג"א סי' תרצ"ג בתחילתו. שו"ע סי' תרצ"ג ס"א, משנ"ב שם ס"ק"א. קיצושו"ע סי' צז סט"ו. רמ"א סי' תרצ"ה ס"א. רמ"א סי' קמ"ז ס"א, מג"א שם ס"ק"א.

ע"פ משנ"ב סי' תרצ"ב ס"ק יד, כף החיים שם ס"ק לז. שו"ע סי' תרצ"ו ס"א. שו"ע סי' תרצ"ג ס"ג. לוח כולל-חב"ד. ספר המנהגים עמ' 74. רמ"א סי' תרצ"ב ס"א. ספר המנהגים עמ' 73. מג"א סי' תרצ"ג ס"ק"א. ספר המנהגים עמ' 74

שו"ע סי' תרצ"ו ס"ג. עפ"י מג"א סי' תרפ"ח ס"ק"ה. משנ"ב שם ס"ק"י. שו"ע סי' תרצ"ו ס"ג. רמ"א סי' תרצ"ה ס"ב. ובקצוה"ש סי' סט בבדה"ש ח' כ'. שו"ע אדה"ז סי' רמ"ט ס"ז. שו"ע אדה"ז סי' רע"א ס"ט-י"א. ראה ספר המנהגים עמ' 57. ראה התועדויות תשמ"מ ח"א עמ' 323